

ΔΙΗΓΗΜΑ

Δεν ήταν μόνο μια φωτογραφία...

Επιτέλους μια μέρα ξεκούρασης και γαλήνης, 25η Μαρτίου 2013. Εκτός από εθνική επέτειος, γιορτή της ορθοδοξίας κτλ. η συγκεκριμένη μέρα αποτελεί και μια γιορτή για μένα, αφού επιτέλους θα καταφέρω κι εγώ σαν άνθρωπος να ξεκουραστώ, εκμεταλλευόμενος τούτη την αργία, αν δεν υπήρχε βέβαια η σοφίτα.

Η σοφίτα που από τότε που καλά-καλά την θυμάμαι βαραίνει με ένα σωρό από άχρηστα – αρχαία πράγματα το πάνω πάτωμα του εξοχικού μου. Ήρθε λοιπόν ο καιρός να την καθαρίσω. Να πετάξω ένα μιάτσο «μπάζα», να κρατήσω κάποια άλλα και να βάλω φυσικά ένα γερό χέρι σκούπα. Ενώ λοιπόν καθάριζα το μουσείο-σοφίτα του σπιτιού μου, έπεσε στα χέρια μου μία φωτογραφία από τα παιδικά μου χρόνια. Εκείνα τα ανέμελα, γεμάτα νιότη, πρώτα χρόνια της ζωής μου, πριν έρθω στη Θεσσαλονίκη ως φοιτητής της Νομικής, πριν βιώσω αυτό το βαρύ αίσθημα της κοινωνικής απόρριψης και της ενοχής, τότε που όλα ήταν αγνά και όμορφα, όλα τόσο παιδικά. Θυμάμαι με νοσταλγία όλα εκείνα τα χρόνια στο χωριό, το Δοξάτο Δράμας, όλους τους συμμαθητές και τους δασκάλους, όλες τις σκανταλιές στους δρόμους καθώς και τους κολλητούς μου: τον Αντρέα τον ατρόμητο, τον Μήτσο, και τον Φάνη (αυτός δεν ήταν τόσο δεμένος με την υπόλοιπη παρέα) τον πρόσφυγα από την Συρία. Δεν θα ξεχάσω επίσης ποτέ εκείνη την ημέρα. Εκείνη την συζήτηση με την γιαγιά μου που πραγματικά μου άλλαξε ολόκληρη τη ζωή, με έκανε να σκεφτώ σοβαρά και να πονέσω για πρώτη φορά στη ζωή μου. Ήταν όπως και τώρα 25η Μαρτίου 1991. Εκτός από εθνική επέτειος και γιορτή της ορθοδοξίας, ήταν επίσης η μέρα που πήρα το μεγαλύτερο μου μάθημα, η μέρα που έμαθα να νοιάζομαι και να αντιδρώ.

Όλα, λοιπόν, ξεκίνησαν εκείνο το πρωινό. Δεν είχαμε βέβαια σχολείο, αλλά αυτό δεν με απέτρεπε από το να συναντηθώ με τους φίλους μου. Έτσι ενώ σουλατσάραμε στα σοκάκια του χωριού, ο Μπάμπης (τον φωνάζαμε και ατρόμητο λόγω της γενναιότητας αλλά και της αυθάδειας που τον χαρακτήριζε απέναντι στους μεγαλύτερους, μιας και πήγαινε στη β΄ γυμνασίου, ήταν δηλαδή 2 χρόνια μεγαλύτερός μας) είχε την φαεινή ιδέα να περάσουμε από την παρέλαση κοροϊδεύοντας τον Φάνη, ο οποίος συμμετείχε σε αυτήν. Βλέπετε ο Φάνης εκτός από άριστος μαθητής είχε παράλληλα και πλείστα άλλα ταλέντα κύριος λόγος για τον οποίο τον θαυμάζαμε, αλλά και τον φθονούσαμε ταυτόχρονα.

Η ζήλια είναι ένα πολύ επικίνδυνο και παράξενο συναίσθημα που τυφλώνει τον άνθρωπο και τον κάνει συχνά να λειτουργεί ασυναίσθητα. Το άτομο κυριαρχείται από τις σκοτεινές του επιθυμίες και υποδαυλίζεται σε καταστάσεις πάθους και πρωτοφανούς εγωκεντρικότητας.

Καθημερινά βλέπαμε τον Φάνη ως μια αόρατη απειλή, μια αντίληψη που βασιζόταν στην ξενοφοβία μας και τρεφόταν από την ασύνειδη αναγνώριση της αξίας του. Έτσι, λοιπόν, δεχτήκαμε την πρόταση του Αντρέα. Θα είχε πλάκα και στο κάτω-κάτω δεν θα το έπαιρνε κανείς στα σοβαρά. Ξεκίνησε η παρέλαση. Από μπροστά μας περνούσαν πολλά σχολεία μέχρι που ήρθε και το δικό μας, το 2^ο Δημοτικό, με σημαιοφόρο τον Φάνη. Και τότε συνέβη: βρισιές, αποδοκμασίες και απειλές γέμισαν τον αέρα από την πλευρά του Αντρέα και της παρέας του που είχε σκορπιστεί σε διάφορα σημεία. Κυριαρχούσε η φράση: έξω οι ξένοι.

Ένα μπουκάλι εκτοξεύτηκε, ένα παιδί, ο Φάνης, παραπάτησε, έπεσε κάτω παρασύροντας και τη σημαία.

-Ντροπή Ντροπή, φώναξαν κάποιοι. Σεβασμός στη σημαία!

-Ντροπή σου, φώναξαν κάποιοι άλλοι, πάντα προς το πρόσωπο του Φάνη.

Δεν άντεξα άλλο, γύρισα και αποσύρθηκα σιωπηλά από την παρέλαση. Μέσα μου ένιωσα κάτι να ραγίζει. Η σημαία, ο Φάνης, το μπουκάλι και οι φωνές, οι φωνές σαν να απευθύνονταν σε μένα. Ντροπή, ντροπή σου Μανώλη ήσουν εκεί, μπορούσες να τους σταματήσεις, μπορούσες να αντισταθείς, να μην επηρεαστείς από τον Αντρέα και την υπόλοιπη παρέα. Θα μπορούσες... Μα τώρα είναι αργά. Συνέχισα να προχωρώ, μια μελωδία έπαιζε σιγανά από ένα σπίτι.

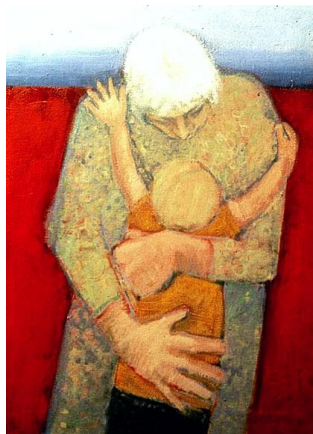
Θυμήθηκα πριν από μερικά χρόνια ένας θείος μου, ξάδερφος του πατέρα μου, είχε τρακάρει με το μηχανάκι. Τραυματίστηκε σοβαρά και τον πήγαμε στο νοσοκομείο. Ο γιατρός βγαίνοντας από το δωμάτιο είπε με σοβαρό ύφος:

-Θα μπορούσε να είχε σωθεί αν φορούσε κράνος, θα μπορούσε...

Αλλά ο θείος δεν σώθηκε. Ο Φάνης χλευάστηκε και ο ίδιος δεν μπόρεσε. Δεν κατάφερε ή δεν προσπάθησε αρκετά να πάει κόντρα στην ψυχολογία του όχλου, έγινε ένα με την μάζα και υπέκυψε στα εξαθλιωτικά αιτήματα της.

Είχα φτάσει πλέον σπίτι μου, στην πόρτα με περίμενε η γιαγιά.

-Τι έγινε, Μανωλάκη γιατί γύρισες τόσο νωρίς από την παρέλαση;

Δεν απάντησα και έπεσα κλαίγοντας στην αγκαλιά της. Της τα εξήγησα όλα, όλα όσα συνέβησαν, όλα όσα με προβλημάτισαν. Και το πιο παράξενο, με κατάλαβε.

-Κάτσε να φας, μου είπε, ξεκουράσου και ύστερα θα συζητήσουμε τα πάντα μαζί.

Ήρθε λοιπόν η ώρα της συζήτησης. Εδώ και καιρό η γιαγιά μου φαινόταν πως περίμενε την κατάλληλη αφορμή γι' αυτήν, για να μου μιλήσει, να μου εξηγήσει την έννοια του διαφορετικού και την συμπεριφορά γενικά όλων των ανθρώπων προς αυτό.

-Τι είναι ο ρατσισμός γιαγιά, ρώτησα πριν καν προλάβει να αρχίσει.

-Ο ρατσισμός είναι μια αρκετά συνηθισμένη συμπεριφορά, κοινή σε όλες τις κοινωνίες που περνάει συνήθως απαρατήρητη σε πολλές χώρες, επειδή συμβαίνει να μην την προσέχουν αρκετά. Σημαίνει καχυποψία ακόμα και περιφρόνηση, απέναντι στα πρόσωπα που έχουν φυσικά και πολιτιστικά χαρακτηριστικά διαφορετικά από τα δικά μας.

-Όταν λες «κοινή» εννοείς φυσιολογική;

-Όχι δεν είναι φυσιολογική μια συμπεριφορά επειδή είναι συνηθισμένη. Κατά κανόνα, ο άνθρωπος έχει την τάση να μην εμπιστεύεται κάποιον που είναι διαφορετικός από αυτόν έναν ξένο για παράδειγμα. Είναι μια συμπεριφορά παλιά όσο και ο ίδιος ο άνθρωπος. Θυμάμαι για παράδειγμα όταν εγκατασταθήκαμε για πρώτη φορά στο χωριό. Σου έχω μιλήσει ποτέ γι' αυτά τα χρόνια Μανωλάκη; Ήμουνα τότε στην ηλικία σου όταν φύγαμε από την πόλη μετά την πυρκαγιά, κυνηγημένοι, ζητώντας άσυλο στην ίδια μας τη χώρα. Ήρθαμε λοιπόν εδώ και ξέρεις πως μας αντιμετώπισαν; Μας φέρθηκαν απάνθρωπα, γίναμε αντικείμενα εκμετάλλευσης από τους ίδιους μας τους συμπατριώτες. Θα πρέπει να ξέρεις πως η ανθρώπινη φύση των παιδιών δεν είναι από μόνη της ρατσιστική. Ο άνθρωπος δεν γεννιέται ρατσιστής, αν οι γονείς του δεν βάλουν στο μυαλό του ρατσιστικές ιδέες. Αυτό που δεν καταλάβαιναν αυτοί οι άνθρωποι ήταν πως δεν βλάπτανε με τα λεγόμενα τους ή τις πράξεις τους κατά κύριο λόγο εμάς αλλά τα ίδια τους τα παιδιά μολύνοντας τα με ρατσιστικές αντιλήψεις και καλλιεργώντας παράλληλα μια μελλοντική ξενοφοβική κοινωνία. Το ίδιο πιθανόν συμβαίνει και στο φίλο σου.

-Θα μπορούσα όμως να τους είχα σταματήσει, να τους είχα εμποδίσει.

-Ναι, Μανώλη, θα μπορούσες αλλά δεν το έκανες. Ο φόβος ή η κρυφή επιθυμία σου να δεις τι θα συμβεί και η ψυχολογία του όχλου κουκούλωσαν τα προσωπικά σου συναισθήματα. Το σημαντικό είναι πως κατάλαβες ότι πρόκειται για μία άδικη πράξη και πως από δω και πέρα θα ακολουθήσεις τον δρόμο της αρετής, προασπίζοντας στο εξής το δίκαιο κόντρα στην αδικία αλλά και την ανοχή. Σωστά Μανώλη;

Έξω είχε σκοτεινιάσει. Είναι απίστευτο τι αναμνήσεις μπορεί να ανασύρει κάποιος μόνο και μόνο από μια ξεχασμένη εικόνα πάνω σε μια σιφονιέρα. Είναι απίστευτο το τι συμπεράσματα μπορεί να αντλήσει κάποιος αναλύοντας μια παλιά συζήτηση. Μόλις πριν από μερικά χρόνια κατάφερα να κατανοήσω το βαθύτερο νόημα αυτής της διήγησης. Ο ρατσισμός είναι ένα σκουλήκι το οποίο φωλιάζει στις ψυχές των ανθρώπων και τρέφεται με αυτές. Είναι με λίγα λόγια μια ασθένεια που προσβάλλει όλες τις αρετές και τις αξίες του ανθρώπου, τις ισοπεδώνει, ενώ παράλληλα καλλιεργεί τα πάθη και τον φανατισμό. Κύριο αίτιο, ωστόσο, του ρατσισμού δεν είναι ούτε η αρνητική λειτουργία της πολιτικής ζωής, ούτε τα δυσεπίλυτα κοινωνικοοικονομικά προβλήματα, είναι η ανοχή και η δηλεία πολλών ανθρώπων μπροστά στην αδικία και τη βιαιότητα. Εμείς καλλιεργήσαμε τον ρατσισμό με την σιωπή μας, τη στιγμή που επιλέξαμε την εύκολη λύση, την υποταγή παρά την αντίσταση κόντρα στην αδικία. Πολλοί χαρακτηρίζουν τους ρατσιστές ως αμόρφωτους, αλλά οι ίδιοι, οι μορφωμένοι δεν κατάφεραν ποτέ να αντισταθούν στις πράξεις τους, έγιναν με την σιωπή τους συνένοχοι στα απάνθρωπα εγκλήματα τους. Η σιωπή, λοιπόν, αυτή είναι ανοχή προς τις φρικαλεότητες των ρατσιστών και κάθε φορά που κάποιος σιωπά, είναι σαν να υποτάσσεται και να συντάσσεται με το μέρος τους. Είναι δύσκολο να ζήσουμε χωρίς δαίμονες, χωρίς βαρβάρους, αλλά ίσως δεν έχουμε κι άλλη επιλογή!

Χτύπησε το τηλέφωνο μου. Ήταν η γυναίκα μου η Νάντια ,πρόσφυγας από την Συρία. Γνωριστήκαμε στο πανεπιστήμιο και παντρευτήκαμε. Είχα περάσει όλο το απόγευμα μου στην σοφίτα, χωρίς να καταφέρω να μαζέψω τίποτα. Είχε νυχτώσει και με περίμεναν στο σπίτι για φαγητό.

Καραμανίδης Ισίδωρος
Γ' Γυμνασίου
Ελληνογαλλική Σχολή ΚΑΛΑΜΑΡΙ